

1. Οι δικαιούχοι της προστασίας που παρέχει ο Χάρτης

Από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1993, κάθε πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους της ΕΕ είναι αυτομάτως πολίτης της ΕΕ. Η ιθαγένεια της ΕΕ είναι συμπληρωματική προς την εθνική ιθαγένεια και παρέχει ένα σύνολο δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται το δικαίωμα στη μη διάκριση λόγω ιθαγένειας σε περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης και το δικαίωμα κυκλοφορίας και διαμονής στο εσωτερικό της ΕΕ υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο δίκαιο της ΕΕ. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα που απορρέουν από την ιθαγένεια της ΕΕ και τον τρόπο άσκησης τους διατίθενται [εδώ](#).

Αξίζει να σημειωθεί ότι **οι πολίτες της ΕΕ δεν είναι οι μόνοι που επωφελούνται από αυτή την προστασία**: επίκληση του Χάρτη μπορεί να γίνει επίσης από **πολίτες κρατών εκτός της ΕΕ και ανιθαγενείς**. Από την προστασία που παρέχει ο Χάρτης επωφελούνται επίσης τα **νομικά πρόσωπα**, όσον αφορά ορισμένα δικαιώματα: περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα αυτό παρέχονται στην [ενότητα 1.1](#).

Ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα που προβλέπονται στον Χάρτη ισχύουν μόνο για τους πολίτες της ΕΕ, και συγκεκριμένα:

το δικαίωμα προς εργασία και η ελευθερία του επαγγέλματος (άρθρο 15 παράγραφος 1)

η επιχειρηματική ελευθερία (άρθρο 16)

το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές (άρθρα 39 και 40)

το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής εντός της ΕΕ (άρθρο 45)

το δικαίωμα διπλωματικής και προξενικής προστασίας σε κάθε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ (άρθρο 46)

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, μέχρι σήμερα, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επέτρεπε μόνο σε πολίτες της ΕΕ να επικαλεστούν το δικαίωμα να μην υφίστανται διακρίσεις λόγω ιθαγένειας εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών, δικαίωμα το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 18 της ΣΛΕΕ και, πλέον, και στο άρθρο 21 παράγραφος 2 του Χάρτη.

Ωστόσο, τόσο οι πολίτες της ΕΕ όσο και οι *πολίτες τρίτων χωρών* μπορούν να ασκούν τα περισσότερα από τα θεμελιώδη δικαιώματα που προβλέπονται στον Χάρτη της ΕΕ. Ο καθοριστικός παράγοντας είναι το αν η ευθύνη για την εκάστοτε εικαζόμενη προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων μπορεί να καταλογιστεί στην ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση ή σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ κατά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ. Στην [ενότητα 3](#) παρέχεται καθοδήγηση ως προς το ζήτημα αυτό.

1.1 Τα νομικά πρόσωπα ως δικαιούχοι της προστασίας που παρέχει ο Χάρτης

Ορισμένες διατάξεις του Χάρτη ρητά συγκαταλέγουν μεταξύ των δικαιούχων των δικαιωμάτων τα οποία θεσπίζουν «κάθε [...] νομικό πρόσωπο που [...] έχει την καταστατική έδρα του σε ένα κράτος μέλος», ειδικότερα:

το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ (άρθρο 42)·

το δικαίωμα προσφυγής στον Ευρωπαϊκό Διαμεσολαβητή σχετικά με περιπτώσεις κακοδιοίκησης στο πλαίσιο της δράσης των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ (άρθρο 43)·

το δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Ωστόσο, οι διατάξεις του Χάρτη δεν περιλαμβάνουν στην πλειονότητά τους σχετική μνεία.

Ορισμένες εξ αυτών φαίνεται να περιορίζονται εγγενώς στα φυσικά πρόσωπα, όπως για παράδειγμα οι εξής: άρθρο 1 (ανθρώπινη αξιοπρέπεια), άρθρο 2 (δικαίωμα στη ζωή), άρθρο 3 (δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου), άρθρο 4 (απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης), άρθρο 5 (απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας), άρθρο 9 (δικαίωμα γάμου και δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας), άρθρο 18 (δικαίωμα ασύλου), άρθρο 19 (προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης), άρθρο 23 (ισότητα γυναικών και ανδρών), άρθρο 24 (δικαιώματα του παιδιού), άρθρο 25 (δικαιώματα των ηλικιωμένων), άρθρο 26 (ένταξη των ατόμων με αναπηρίες), άρθρο 29 (δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας), άρθρο 30 (προστασία σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης), άρθρο 31 (δικαίωμα πρόσφορες συνθήκες εργασίας), άρθρο 32 (απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των νέων στην εργασία), άρθρο 33 (οικογενειακή ζωή και επαγγελματική ζωή), άρθρο 34 (κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική αρωγή), άρθρο 39 (δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), άρθρο 40 (δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές), άρθρο 45 (ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής) και άρθρο 46 (διπλωματική και προξενική προστασία).

Αντιθέτως, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι τα νομικά πρόσωπα μπορούν να επικαλεστούν μόνον ορισμένες από τις διατάξεις του Χάρτη στις οποίες δεν αναφέρονται ρητώς ως δικαιούχοι, όπως για παράδειγμα οι εξής: άρθρα 7 και 8 σχετικά με τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (βλέπε [υπόθεση C-92/09 Volker und Markus Schecke](#)), και άρθρο 47 παράγραφος 3 σχετικά με την πρόσβαση σε δικαστική αρωγή (βλέπε [υπόθεση C-279/09 DEB](#)). Παράλληλα, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η προστασία που παρέχεται στα νομικά πρόσωπα μπορεί να διαφέρει, ως προς το πεδίο εφαρμογής και το επίπεδο, από την προστασία της οποίας απολαύουν τα φυσικά πρόσωπα.

Όσον αφορά τις υπόλοιπες διατάξεις, δεν είναι σαφές αν επεκτείνονται στα νομικά πρόσωπα ή όχι. Εάν μια υπόθεση η οποία αφορά μία από τις διατάξεις αυτές εμπίπτει, από οποιαδήποτε άλλη άποψη, στο πεδίο εφαρμογής του Χάρτη, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να ζητηθεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν τα νομικά πρόσωπα περιλαμβάνονται στους δικαιούχους αυτής της προστασίας.

Στο πλαίσιο της εκτίμησής του, το Δικαστήριο θα πρέπει να λάβει υπόψη τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου εάν η διάταξη του Χάρτη της οποίας γίνεται επίκληση χαρακτηρίζεται ως «αντίστοιχο δικαίωμα» κατά την έννοια του άρθρου 52 παράγραφος 3 του Χάρτη (βλέπε [μέρος III, ενότητες 5 και 5.1](#) και τις προαναφερόμενες υποθέσεις *Schecke* και *DEB*).

2. Οι οντότητες που υποχρεούνται να τηρούν τον Χάρτη

Σύμφωνα με το [άρθρο 51 παράγραφος 1](#), ο Χάρτης είναι δεσμευτικός για:

τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ·

τα κράτη μέλη, αλλά μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ.

Όλα τα **θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ**, καθώς επίσης και τα μέλη του προσωπικού τους κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, δεσμεύονται να τηρούν τον Χάρτη.

Οφείλουν να τηρούν τον Χάρτη κατά την έκδοση και την εφαρμογή πράξεων της ΕΕ και, γενικότερα, κατά την άσκηση των εξουσιών και των καθηκόντων που τους ανατίθενται από τις Συνθήκες της ΕΕ (ΣΕΕ και ΣΛΕΕ).

Παραδείγματα προσβολών των θεμελιωδών δικαιωμάτων από **θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς** της ΕΕ, ή από τα μέλη του προσωπικού τους, αποτελούν, μεταξύ άλλων, τα εξής:

η θέσπιση νομικής πράξης (για παράδειγμα, οδηγίας ή κανονισμού της ΕΕ) η οποία δεν παρέχει επαρκείς διασφαλίσεις όσον αφορά την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα·

η άρνηση χορήγησης πρόσβασης σε έγγραφα·

η διεξαγωγή έρευνας από υπαλλήλους της Επιτροπής με σκοπό την εξακρίβωση παράβασης των κανόνων ανταγωνισμού, η οποία αντιβαίνει στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Χάρτης δεσμεύει επίσης τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ κατά την έκδοση ή την εφαρμογή πράξης η οποία προβλέπεται να παραγάγει αποτελέσματα και εκτός της ΕΕ ή αποκλειστικά εκτός της ΕΕ. Ομοίως, ο Χάρτης δεσμεύει τους υπαλλήλους της ΕΕ ακόμη και όταν εκτελούν τα καθήκοντά τους εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παραδείγματα αποτελούν:

μία διεθνής συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ σχετικά με την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα·

μία απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την οποία διατάσσεται η δέσμευση των κεφαλαίων ενός Ιρακινού υπηκόου ή ενός νομικού προσώπου που είναι εγκατεστημένο στο Ιράκ.

Όσον αφορά την έννοια του «κράτους», στην επεξήγηση του άρθρου 51 παράγραφος 1 (για τις «Επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων», βλ. [μέρος III, ενότητα 6](#)) καθίσταται σαφές ότι η έννοια αυτή αναφέρεται εξίσου στις «κεντρικές αρχές και στις περιφερειακές ή τοπικές υπηρεσίες καθώς επίσης και στους δημόσιους οργανισμούς, οσάκις εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης». Ο Χάρτης είναι επίσης δεσμευτικός για τα κράτη όταν ενεργούν ως εργοδότες.

Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στην έννοια του «κράτους» συγκαταλέγεται επίσης «φορέας στον οποίο, ανεξαρτήτως της νομικής μορφής του, έχει ανατεθεί, δυνάμει πράξεως της δημοσίας αρχής, η παροχή υπηρεσίας δημοσίου συμφέροντος, υπό την εποπτεία της αρχής αυτής, και ο οποίος έχει, προς τούτο, εξαιρετικές εξουσίες σε σχέση με τους εφαρμοστέους στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών κανόνες» (βλ. [υπόθεση C-282/10 Dominguez](#)). Συνεπώς, όταν ένας τέτοιος φορέας εφαρμόζει το δίκαιο της ΕΕ, υποχρεούται να συμμορφώνεται με τον Χάρτη κατά τον ίδιο τρόπο με τον οποίο δεσμεύεται οποιαδήποτε κρατική οντότητα.

Συνοψίζοντας, βάσει του άρθρου 51 παράγραφος 1, επίκληση του Χάρτη μπορεί να γίνει στο πλαίσιο προσφυγής κατά οποιασδήποτε προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων η οποία προκύπτει από πράξη που έχει εκδοθεί από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ. Αντιθέτως, τα φυσικά πρόσωπα μπορούν να επικαλεστούν την προστασία που παρέχει ο Χάρτης μόνο σε περίπτωση προσβολής που προκύπτει από εθνική πράξη εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ.

Εν προκειμένω διακρίνεται μια **σημαντική διαφορά** σε σχέση με την ΕΣΔΑ και τα εθνικά συντάγματα: οποιαδήποτε πράξη κράτους μέλους της ΕΕ μπορεί να προσβληθεί εάν αντιβαίνει στο σύνταγμα του κράτους ή στην ΕΣΔΑ.

Ενδέχεται, επομένως, ένα φυσικό πρόσωπο να διερωτηθεί αν θα άξιζε να μπει στον κόπο να αποδείξει ότι μια εθνική πράξη, η οποία φέρεται να παραβιάζει τον Χάρτη, εκδόθηκε στο πλαίσιο της εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ.

Από **την οπτική γωνία του φυσικού προσώπου που επικαλείται την εν λόγω προστασία**, η πρόσθετη αυτή προσπάθεια αξίζει τον κόπο στο μέτρο που ο Χάρτης, εφόσον έχει εφαρμογή:

παρέχει στο θύμα της προσβολής τη δυνατότητα να κάνει χρήση των διαφόρων δικαστικών και μη δικαστικών μέσων προσφυγής που παρέχονται από το δίκαιο της ΕΕ (βλ. [μέρος I, ενότητα 4](#))·

για παράδειγμα, πριν από την υποβολή προσφυγής στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Στρασβούργο σχετικά με μια παραβίαση της ΕΣΔΑ, το θύμα πρέπει πρώτα να εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα (σχετικά με τον κανόνα αυτόν και τα όρια της εφαρμογής του, βλ. [τον Πρακτικό οδηγό προϋποθέσεων παραδεκτού](#))·

από την πλευρά τους, τα πρώτα εθνικά δικαστήρια που θα εξετάσουν την υπόθεση μπορούν να υποβάλουν στο Δικαστήριο αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασης (βλ. [ενότητα 4](#))·

το δίκαιο της ΕΕ παράγει διακριτά αποτελέσματα σε εθνικό επίπεδο, τα οποία μπορούν να παράσχουν ιδιαίτερα αποτελεσματική προστασία στο θύμα μιας προσβολής, όπως είναι η υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου να μην εφαρμόσει οποιαδήποτε εθνική πράξη η οποία δεν είναι συμβατή με τον Χάρτη ή να ερμηνεύσει την πράξη αυτή σύμφωνα με τον Χάρτη, καθώς και η καταβολή αποζημίωσης από το οικείο κράτος μέλος.

Όσον αφορά τη **σχέση μεταξύ του δικαίου της ΕΕ και του εθνικού δικαίου (από νομική άποψη)**, πρέπει πρώτα να στοιχειοθετηθεί αν μια εθνική πράξη εφαρμόζει το δίκαιο της ΕΕ· δεδομένου ότι το δίκαιο της ΕΕ υπερισχύει του εθνικού δικαίου (υπεροχή), το εθνικό δίκαιο πρέπει να συνάδει με το δίκαιο της ΕΕ.

Κατ' ουσίαν, στο πλαίσιο της εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ, ο Χάρτης αποτελεί το σημείο αναφοράς για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι εθνικές πηγές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων μπορεί να διαδραματίζουν κάποιον ρόλο· ωστόσο, η σημασία τους εξαρτάται από τον βαθμό σύνδεσης μεταξύ του δικαίου της ΕΕ και των επίμαχων εθνικών διατάξεων στην υπό κρίση υπόθεση (βλ. [μέρος III, ενότητα 7](#)).

2.1 Πότε πρέπει οι ιδιώτες να τηρούν τον Χάρτη;

Οι ιδιώτες είναι δικαιούχοι της προστασίας την οποία παρέχει ο Χάρτης. Αντιθέτως, στον Χάρτη δεν αναφέρεται ότι περιλαμβάνονται μεταξύ των κατηγοριών που δεσμεύονται από αυτόν.

Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι οι ιδιώτες δεν υποχρεούνται σε καμία περίπτωση να συμμορφώνονται με τον Χάρτη.

Σύμφωνα με το Δικαστήριο, **διάταξη του Χάρτη η οποία είναι «αφ' εαυτής ικανή να απονείμει στους ιδιώτες δικαίωμα δυνάμενο να προβληθεί ως τέτοιο» μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο επίκλησης προκειμένου να ζητηθεί η μη εφαρμογή αντίθετων εθνικών διατάξεων ακόμη και σε διαφορά μεταξύ ιδιωτών** (βλ. [υπόθεση C-176/12 Association de médiation sociale](#), σκέψη 47).

As εξετάσουμε το ακόλουθο παράδειγμα (το οποίο βασίζεται στην υπόθεση C-555/07 Küçükdeveci). Ο κ. Α είναι εργοδότης του ιδιωτικού τομέα και η κ. Β είναι υπάλληλός του. Η κ. Β λαμβάνει επιστολή με την οποία της γνωστοποιείται η απόλυσή της και της χορηγείται προθεσμία καταγγελίας ενός μηνός. Η ενέργεια αυτή συνάδει με τους ισχύοντες εθνικούς κανόνες, σύμφωνα με τους οποίους η προθεσμία καταγγελίας ορίζεται σε έναν μήνα εάν ο υπάλληλος εργάζεται για τον εργοδότη για λιγότερα από δύο έτη, εξαιρουμένου του διαστήματος πριν από τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας του υπαλλήλου. Σύμφωνα με την κ. Β, η οποία εργαζόταν στην επιχείρηση από την ηλικία των 18 ετών, η επίμαχη διάταξη εισάγει διακρίσεις λόγω ηλικίας. Ως εκ τούτου, κινεί νομική διαδικασία κατά του εργοδότη της ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Το εθνικό δικαστήριο κρίνει ότι η εθνική διάταξη που φέρεται να εισάγει διακρίσεις εφαρμόζει το δίκαιο της ΕΕ, διότι διέπει τα κριτήρια απόλυσης και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία. Επιβεβαιώνοντας ότι η επίμαχη εθνική διάταξη εφαρμόζει το δίκαιο της ΕΕ, το Δικαστήριο αποφαινεται ότι το άρθρο 21 παράγραφος 1 του Χάρτη, το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις, μεταξύ άλλων, λόγω ηλικίας, μπορεί να προβληθεί και να χρησιμοποιηθεί με σκοπό τη μη εφαρμογή της αντίθετης εθνικής διάταξης, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο διαδικασιών μεταξύ ιδιωτών. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, οι εθνικές διατάξεις, όπως αυτή που αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς, εισάγουν διακρίσεις λόγω ηλικίας· ως εκ τούτου, το εθνικό δικαστήριο δεν θα πρέπει να τις εφαρμόσει σε σχέση με την κ. Β.

Με άλλα λόγια, παρότι το καθήκον διασφάλισης της συμμόρφωσης των εθνικών κανόνων με τον Χάρτη είναι δεσμευτικό μόνο για τα κράτη μέλη, η μη εκπλήρωση της εν λόγω υποχρέωσης από αυτά μπορεί να οδηγήσει στην άμεση εφαρμογή των διατάξεων του Χάρτη σε σχέση με ιδιώτες. Αυτό το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του Χάρτη, το οποίο είναι γνωστό ως **οριζόντιο άμεσο αποτέλεσμα**, συνιστά **πρόσθετο πλεονέκτημα σε σύγκριση με την ΕΣΔΑ**, της οποίας οι διατάξεις δεν έχουν το ίδιο αποτέλεσμα.

Το οριζόντιο άμεσο αποτέλεσμα του Χάρτη έχει, ασφαλώς, **δύο ανπιθέμενες όψεις**: αφενός, ενισχύει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων· αφετέρου, οι ιδιώτες που συμμορφώνονται με το εθνικό δίκαιο ενδέχεται να ηττηθούν στη δίκη.

Ως εκ τούτου, είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζει κανείς τις διατάξεις του Χάρτη που έχουν οριζόντιο άμεσο αποτέλεσμα. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα αυτό παρέχονται στο **μέρος III, ενότητα 7**.

3. Πότε μια εθνική πράξη εφαρμόζει το δίκαιο της ΕΕ;

Σύμφωνα με το Δικαστήριο, ένα εθνικό μέτρο εφαρμόζει το δίκαιο της ΕΕ όταν «εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης» (βλέπε υπόθεση **C-617/10 Åkerberg Fransson**, σκέψεις 17-23). Συνεπώς, ο Χάρτης εφαρμόζεται αποκλειστικά και μόνο σε όσες εθνικές πράξεις **εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ**.

Εκ πρώτης όψεως, αυτή η πρόσθετη ασαφής δήλωση δεν παρέχει καμία ένδειξη όσον αφορά την έκταση του πεδίου εφαρμογής του Χάρτη. Ωστόσο, πριν από τη Συνθήκη της Λισαβόνας, το Δικαστήριο στηριζόταν στη διατύπωση αυτή για να οριοθετήσει το πεδίο εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύονται ως γενικές αρχές του δικαίου της ΕΕ. Στο πλαίσιο της νομολογίας αυτής παρασχέθηκαν διευκρινίσεις σχετικά με το εν λόγω ζήτημα, πέραν του γράμματος των όρων εφαρμογή/πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό σημαίνει ότι

η παρεχόμενη από τον Χάρτη προστασία δεν μπορεί να ενεργοποιηθεί απλώς και μόνο βάσει ισχυρισμού ότι η υπό κρίση υπόθεση αφορά την προσβολή, από εθνική πράξη, ενός θεμελιώδους δικαιώματος που προβλέπεται στον Χάρτη, αλλά αντιθέτως,

μια εθνική πράξη εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ και, συνεπώς, του Χάρτη, διότι στην υπό κρίση υπόθεση έχει εφαρμογή ένας κανόνας του πρωτογενούς ή δευτερογενούς δικαίου της ΕΕ, ο οποίος είναι διαφορετικός από τη διάταξη του Χάρτη η οποία φέρεται να παραβιάστηκε.

Με άλλα λόγια, **η περίπτωση στο πλαίσιο της οποίας διαπράχθηκε η παράβαση πρέπει να διέπεται από τους κανόνες του δικαίου της ΕΕ**. Κατάλογος περιπτώσεων στις οποίες πληρούται το κριτήριο αυτό παρατίθεται στο **μέρος III, ενότητα 2**.

Πέραν των διατάξεων του ίδιου του Χάρτη, υπάρχουν και άλλες διατάξεις του δικαίου της ΕΕ οι οποίες δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ενεργοποίηση της προστασίας που παρέχει ο Χάρτης. Ειδικότερα, οι διατάξεις των Συνθηκών (της ΣΕΕ και της ΣΛΕΕ) με τις οποίες παρέχεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση η εξουσία να ενεργεί σε ορισμένους τομείς δεν μπορούν, αυτές καθ' εαυτές, να ενεργοποιήσουν την εφαρμογή του Χάρτη. Ωστόσο, εάν τα νομοθετικά όργανα της ΕΕ ασκήσουν τις νομοθετικές τους εξουσίες εκδίδοντας πράξεις σε έναν ορισμένο τομέα, οι προσβολές των θεμελιωδών δικαιωμάτων που διαπράττονται εντός του πεδίου εφαρμογής των πράξεων αυτών θα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Χάρτη.

Για παράδειγμα, το άρθρο 30 παρέχει προστασία από αδικαιολόγητη απόλυση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει τη νομική εξουσία να ρυθμίσει τις απολύσεις, αλλά μέχρι σήμερα δεν έχει ασκήσει την εξουσία αυτή. Ως εκ τούτου, απόφαση απόλυσης υπαλλήλου δεν μπορεί να προσβληθεί βάσει του άρθρου 30 του Χάρτη ελλείψει οποιασδήποτε άλλης σύνδεσης με το δίκαιο της ΕΕ, όπως στην **υπόθεση C-117/14 Poclava**.

3.1 Πρακτικό παράδειγμα

Οι δύο υποθέσεις που παρουσιάζονται κατωτέρω αφορούν εθνικούς κανόνες που δεν επιτρέπουν την πρόσβαση των νομικών προσώπων σε δικαστική αρωγή. Ωστόσο, ο Χάρτης, ή πιο συγκεκριμένα το άρθρο 47 παράγραφος 3 σχετικά με το δικαίωμα σε δικαστική αρωγή, εφαρμόζεται μόνο σε μία από αυτές τις υποθέσεις.

Υπόθεση ΑΛΦΑ: Η Άλφα, μια γερμανική εταιρεία που δραστηριοποιείται στον τομέα του φυσικού αερίου, επιθυμεί να κινήσει νομική διαδικασία προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η ευθύνη της Γερμανίας βάσει του δικαίου της ΕΕ. Εξαιτίας του γεγονότος ότι η Γερμανία δεν μετέφερε στο εθνικό της δίκαιο εντός της ταχθείσας προθεσμίας δύο οδηγίες της ΕΕ σχετικά με την εμπορία φυσικού αερίου, η Άλφα υπέστη σημαντικές οικονομικές ζημιές. Λόγω έλλειψης εισοδήματος και περιουσιακών στοιχείων, η Άλφα δεν μπορεί να καταβάλει αμοιβή δικηγόρου και, επομένως, υποβάλλει αίτηση δικαστικής αρωγής. Ωστόσο, σύμφωνα με τους γερμανικούς κανόνες, μόνο τα φυσικά πρόσωπα μπορούν να τύχουν δικαστικής αρωγής. Η Άλφα προσβάλλει τους εθνικούς κανόνες ενώπιον εγχώριου δικαστηρίου.

Υπόθεση ΒΗΤΑ: Η Βήτα, μια πορτογαλική εμπορική εταιρεία που εμπορεύεται γεωργικά προϊόντα, επιθυμεί να εγείρει αξίωση κατά της Ωμέγα, μιας άλλης εμπορικής εταιρείας που είναι εγκατεστημένη στην Πορτογαλία, με σκοπό την ανάκτηση πίστωσης για υπηρεσία που παρασχέθηκε στην Πορτογαλία. Ωστόσο, η Βήτα δεν διαθέτει εισόδημα ή περιουσιακά στοιχεία και δεν μπορεί να καταβάλει αμοιβή δικηγόρου. Υποβάλλει αίτηση δικαστικής αρωγής αλλά η αίτηση απορρίπτεται διότι, σύμφωνα με το πορτογαλικό δίκαιο, μόνο τα φυσικά πρόσωπα μπορούν να τύχουν δικαστικής αρωγής. Η Βήτα προσβάλλει τους εθνικούς κανόνες ενώπιον εγχώριου δικαστηρίου.

Η ΑΛΦΑ μπορεί να επικαλεστεί την προστασία που παρέχει ο Χάρτης, ενώ η ΒΗΤΑ όχι. Γιατί;

Σκοπός της νομικής διαδικασίας την οποία επιθυμεί να κινήσει η Άλφα κατά της Γερμανίας είναι η άσκηση ενός δικαιώματος που χορηγείται από το δίκαιο της ΕΕ: πρόκειται για το δικαίωμα στην αποκατάσταση, εκ μέρους των κρατών μελών, της ζημίας που προκαλείται από παραβάσεις των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από το δίκαιο της ΕΕ (όπως η υποχρέωση μεταφοράς μιας οδηγίας της ΕΕ στο εθνικό δίκαιο εντός της ταχθείσας προθεσμίας). Συνεπώς, η υπόθεση δεν περιορίζεται σε έναν «απλό» ισχυρισμό περί παράβασης μιας διάταξης του Χάρτη της ΕΕ.

Αντιθέτως, στην υπόθεση Βήτα δεν έχει εφαρμογή κανένας άλλος κανόνας του δικαίου της ΕΕ πέραν της διάταξης του Χάρτη που φέρεται να παραβιάστηκε. Όλα τα στοιχεία της υπόθεσης περιορίζονται στο έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους (με αποτέλεσμα να μην εφαρμόζονται οι διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών), η νομική διαδικασία την οποία επιθυμεί να κινήσει η Βήτα δεν αφορά περίπτωση που διέπεται από το δίκαιο της ΕΕ και δεν υπάρχει νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με την πρόσβαση σε δικαστική αρωγή στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου στα κράτη μέλη.

Οι υποθέσεις ΑΛΦΑ και ΒΗΤΑ βασίζονται σε δύο πραγματικές υποθέσεις που διευθετήθηκαν από το Δικαστήριο, τις υποθέσεις C-279/09 **DEB** και C-258/13 **Societade Agricola** αντίστοιχα.

4. Πότε δεν έχει εφαρμογή ο Χάρτης;

Δεν είναι δυνατή η επίκληση του Χάρτη στο πλαίσιο προσφυγής κατά προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων η οποία απορρέει από εθνική πράξη που δεν εφαρμόζει το δίκαιο της ΕΕ (βλέπε **ενότητα 2**).

Αυτό δεν σημαίνει ότι τα πρόσωπα που ισχυρίζονται ότι υπήρξε προσβολή των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων στερούνται οποιασδήποτε προστασίας. Οι καταγγελίες τους πρέπει, αντιθέτως, να υποβάλλονται στα εθνικά δικαστήρια ή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ανάλογα με τις περιστάσεις.

Το **ζήτημα** δεν είναι αν υπάρχει κάποια πόρτα την οποία μπορεί κανείς να χτυπήσει για να ζητήσει προστασία, αλλά **ποια είναι η σωστή πόρτα**.

Στη σελίδα «**Who to contact**» (Σε ποιον να απευθυνθείτε) παρέχονται ορισμένες πληροφορίες σχετικά με το πού μπορεί να απευθυνθεί κανείς για να αναζητήσει εξειδικευμένες συμβουλές σχετικά με τις κατάλληλες ενέργειες.

Επιπλέον, στο μέρος III παρέχονται πρόσθετες διευκρινίσεις για τους ασκούντες νομικά επαγγέλματα σχετικά με το πεδίο εφαρμογής και τα αποτελέσματα του Χάρτη.

Για τη διαχείριση αυτής της ιστοσελίδας υπεύθυνη είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην παρούσα σελίδα δεν απηχούν κατ' ανάγκη την επίσημη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Επιτροπή δεν αναλαμβάνει καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Παρακαλείσθε να συμβουλευθείτε την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου σχετικά με το καθεστώς πνευματικής ιδιοκτησίας που διέπει τις σελίδες των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.